

Зовнішнє незалежне оцінювання 2011 року
Основна сесія № 2
Відповіді на завдання тесту з української мови і літератури

Умова завдання та правильна відповідь
Прочитайте текст і виконайте завдання 1–7.
(1) На невеличкій прогалині тут, посеред гори, розкинулася пасіка. (2) Високі дерева, підіймаючи <i>на/зустріч</i> сонцю своє густе гілля, оточують її з усіх боків. (3) <i>У/середині</i> росте трава, з квітками рясно помішана, та стоїть із десятків вуликів. (4) Сонце кидає <i>з/верху</i> хвилі тепла і золоті бджоли бринять у повітрі. (5) Ось щось торкнулося моєї руки: це одна з бджілок неспішно поповзла <i>по/моєму</i> ліктію. (6) А я стою, затамувавши подих і [...].
1. Синонімом до слова «підіймаючи» в другому реченні може бути підносячи
2. Доречне завершення останнього речення наведено в рядку втопивши очі в буянні природи.
3. Окремо в тексті пишеться сполука слів по/моєму
4. У називному відмінку вжито в тексті іменник бджоли
5. Уточнювальною обставиною ускладнено речення перше
6. Складним безсполучниковим є речення п'яте
7. Пунктуаційну помилку допущено в реченні четвертому
8. На другий склад падає наголос у слові ознака

9. Апостроф треба писати на місці обох пропусків рядка з..їсти пів..яблука
10. Неправильно утворено форму слова у варіанті кілограм помідор
11. Помилково вжито слово в рядку ювілейні міроприємства
12. Помилково утворено слово гардеробщиця
13. Неправильно побудовано речення Годинники – це штучно створені предмети, які інформують людину про час і який є дуже важливим ресурсом.
14. Правильно написано всі слова в рядку розрівняти, скалічений, безцільний, сповідати, прізвище
15. Літеру <i>и</i> треба писати на місці пропуску в усіх словах рядка д..ктант, такс..ст, Лейпц..г
16. Прочитайте уривок. <i>І трудний хліб черствий, щоден(1)ий, і темні многотрудні дні, І в снах – Ел(2)ади і Афіни та хмурі степові вогні. А поруч, як весталка сон(3)а, вартує жертовн(4)ик вона, Проста, земна моя Мадон(5)а, проста, земна моя жона.</i> Подвоєні літери слід писати на місці всіх цифр, окрім 4
17. Помилку у творенні ступенів порівняння прикметників допущено в рядку ближчий, більш гарячіший
18. Двокрапку треба поставити в реченні (розділові знаки пропущено) Сашко задихався та зморився більше години вони бігли з Сіроманцем.
19. Кількість звуків і букв однакова в кожному слові рядка походжає, якість, їстоньки, яблунька

20. Неправильно побудовано словосполучення на позначення часу без п'ятнадцяти десять	
21. Помилку в написанні особових закінчень дієслів допущено в рядку розгорнемо, клесте	
22. Поширене означення не відокремлюється в реченні (розділові знаки пропущено) Удалині виднілися обліті сонячним багрянцем верхівки сосен.	
23. Правильно написано всі займенники рядка дехто, ніякий, скільки-небудь, абищо	
24. З'ясуйте вид наведених простих речень.	
<p><i>Вид речення</i></p> <p>називне</p> <p>означено-особове</p> <p>неозначено-особове</p> <p>безособове</p>	<p><i>Приклад</i></p> <p>Криштальний промінь сміливого сонця.</p> <p>Яку ще хочем більшу славу укласти в блідість власних слів?</p> <p>Таких чекають все життя заради миті.</p> <p>Заморосило осінь у сльозу.</p>
25. Визначте, який вид підрядного відповідає кожному фрагментові складного речення.	
<p><i>Вид підрядного речення</i></p> <p>з'ясувальне</p> <p>означальне</p> <p>допустове</p> <p>наслідкове</p>	<p><i>Фрагмент речення</i></p> <p>Здавалося хлопцю, що ...</p> <p>Це був такий день, що ...</p> <p>Упав додолу перший лист, хоча ...</p> <p>Погода стояла сонячна, так що ...</p>

26. Приєднайте до частини «Лелеки повернулися до рідного гнізда ...» запропоновані варіанти та з'ясуйте тип кожного з утворених речень.

Варіант завершення речення

... як заструменіли весняні ручаї.
... і заходилися його лагодити.
... і враз ожила простора садиба.
... перелетівши сині моря.

Тип речення

складнопідрядне
просто з однорідними членами
складносурядне
просто з відокремленими членами

27. Доберіть синоніми до поданих фразеологізмів.

Фразеологізм

море по коліно
хоч вовком вий
з доброго дива
за всяку ціну

Синонім

мов з гуски вода
хоч кричи
ні сіло ні впало
що б там не було

28. Визначте, якою частиною мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово).

Дослідження (1)вчених доводять, що людину, яка не привчила (2)себе працювати напружено, (3)долаючи звичку (4)зайвий раз відпочити, чекає обмеженість мислення, відмова від усього творчого.

1 іменник

2 займенник

3 дієприслівник (форма дієслова)

4 прикметник

Прочитайте текст (цифри в дужках позначають номери рядків) і виконайте завдання 29–36.

Шлях до національного самоусвідомлення

(1–4) Квітник життя людства на Землі складається з багатьох націй, народів, країн. Серед них немає гірших чи кращих, добрих чи злих, потворних чи вродливих. Кожна нація – це велика особистість, що несе в зернині своєї душі скарб великої любові, краси, добра, справедливості, гармонії.

(5–9) Кожна сучасна нація – це також і продукт історії, це потік, у який влилися свого часу інші великі чи малі нації й народи. Тому якщо первісні нації можна

розглядати як ноти у своєму звучанні, то сучасні нації – це складні поліфонічні акорди. Або якщо первісні нації розглядати як чисті кольори спектру, райдужні кольори, то сучасні нації – це складні багатокольорові малюнки.

(10–13) Якими різними є люди, котрі приходять на Землю зі своїми завданнями й утілюють ці завдання настільки, наскільки це виявляється для них можливим завдяки комплексу обставин, такими різними є народи, нації, і кожна з них має свою місію, провідну ідею буття на цій Землі.

(14–19) Життя великих індивідуальностей – націй – підпорядковане законам ритму, відбувається відповідно до циклів. В історичному минулому нам відомі приклади, коли нації з'являлися та зникали, коли якась нація виявляла себе зі значною активністю, а потім віками жила тихо й непомітно... Є нації з великим історичним минулим, а є нації молоді, що проходять через етап становлення як цілісна людська спільнота.

(20–35) Етноісторичне коріння українського народу безпосередньо пов'язане з географічним положенням. Із прадавніх часів на землях сучасної України жили землероби. З геологічної точки зору, сучасна Україна розташована на одній з найстабільніших платформ світу й не була затоплена світовим океаном. За оцінками експертів, на території України розміщується понад 30 відсотків чорноземів світу. Українські ґрунти називають унікальним багатством загальнопланетарного значення. На цій землі завжди жили хлібороби, вони зрослися зі своєю ненькою-землею.

Сучасні дослідження багатьох учених, які вивчають трипільську культуру, підтверджують спадкоємність культурних традицій, незважаючи на різноманітні міграційні процеси, що відбувалися протягом тисячоліть. Приходилита йшли далі племена завойовників і кочівників, але жителі цієї землі зберігали свої традиції та культуру. Їх називали різними іменами, проте етнічні ознаки залишалися незмінними. Не є випадковим, що вихідці з України за її межами (а таких сьогодні налічується близько 20 мільйонів осіб) селилися на територіях, найкраще придатних для хліборобства, – на Кубані, Алтаї, у Приамур'ї, на півдні Канади, півночі США, півночі Австралії, в Аргентині.

(36–37) Саме у ХХ столітті почали з'являтися наукові докази існування прадавніх коренів української нації, і це визнано у світі.

(38–43) Науковці називають українську мову однією з найдавніших і найдосконаліших мов світу. Польський учений-лінгвіст Михайло Красуський у праці «Прадавність української мови» (1880 рік) відзначив: «Тривалий час порівнюючи арійські мови, я переконався, що українська мова старша не тільки за всі слов'янські, включно з так званою старослов'янською, а й за санскритську, давньогрецьку, латинську й інші арійські».

(44–50) За евфонічністю (милосвучністю) науковці ставлять нашу мову на одне з перших місць у світі. Так, 1934 року на Всесвітньому конкурсі мов, що проводився у Франції, серед найкрасивіших і найбагатших мов назвали французьку, перську й українську. Милосвучність української мови досягається уникненням збігу голосних і приголосних, чергуванням звуків. Як підкреслюють дослідники, особливі краса та музикальність української мови є одним з найяскравіших проявів панестетизму, всеохопної любові до краси, що пронизує духовне та матеріальне буття українців.

(51–52) У сучасній українській культурі збереглися священні знаки-символи, історія виникнення яких сягає в глибину тисячоліть.

(53–55) Тризуб, державний символ України, є одним із найархаїчніших і найпоширеніших сакральних знаків людської цивілізації. Із тризубом зображалися грецький Посейдон, римський Нептун, індійські Шива та Вішну, скіфський Тагимасад.

(56–64) На території України знайдено наскельні малюнки із зображенням тризуба, датовані IV–III тисячоліттями до нашої ери. Тризуб був відомий в Ольвії, Боспорському царстві, Урарту, Ірані, Індії, на Кавказі, його зображення використовували представники крито-мінойської культури (III–II тисячоліття до нашої ери), гети (III–I тисячоліття до нашої ери), сармати, царські скіфи, руські князі. В Індії, у штаті Джаму і Кашмір, височить священна гора з трьома вершинами, яку індійці називають Трикута. У надрах гори заховане святилище богині Вайяну Деві – Великої Матері. Під охороною жерців, за трьома магічними каменями, знаходиться її велична бронзова фігура з тризубом у правій руці.

(65–73) Філософські гіпотези трактують цей знак як символічне зображення ідеї. Є думка, що тризуб – це символ державної влади. За іншими версіями – символ влади над трьома світами – небесним, земним і підземним, або ж символ-ключ до розуміння алфавітів земної писемності. Найгрунтовнішими видаються гіпотези, що шукають витoki тризуба в триєдності світобудови. Навколишній світ побудований на взаємодії трьох елементів: три типи кварків (елементарних частинок) утворюють атоми та молекули, що є основою всіх фізичних тіл; три кольори – жовтий, червоний, синій, – взаємодіючи, утворюють спектр веселки, багатобарвність світу; три напрямки виміру – ширина, довжина, висота – характеризують об'єм і простір світобудови.

(74–77) Гомер, описуючи у своїй «Іліаді» давніх жителів Північного Причорномор'я, дає їм характеристику «найсправедливіших серед людей». Конституція українського гетьмана Пилипа Орлика була неперевершеним правовим феноменом і однією з перших конституцій Європи.

(78–79) Кожна нація у великому плетиві світової історії веде свій малюнок, свій візерунок, творячи спільну духовну й матеріальну реальність, загальну тканину життя.

(80–83) Хочеться сказати разом з іншими: призначення України й українців –

<p>берегти Життя, утверджувати Істину, творити Добро, примножувати Красу. Місія України – бути джерелом духовної наснаги людства. У цьому її велич та її національна ідея. За Світланою Гавриленко, «Дайджест Всеукраїнської експертної мережі» 838 слів</p>
<p>29. Слово «зрослися», вжите авторкою в рядку 26, означає стали єдиним цілим</p>
<p>30. Рядки <i>«Хочеться сказати разом з іншими: призначення України й українців – берегти Життя, утверджувати Істину, творити Добро, примножувати Красу. Місія України – бути джерелом духовної наснаги людства. У цьому її велич та її національна ідея»</i> (рядки 80–83) є висновком</p>
<p>31. Слова авторки <i>«В історичному минулому нам відомі приклади, коли нації з’являлися та зникали, коли якась нація виявляла себе зі значною активністю, а потім віками жила тихо й непомітно...»</i> (рядки 15–17), є підтвердженням того, що життя націй «підпорядковане закону ритму» (рядки 14–15)</p>
<p>32. У переносному значенні вжито слово, виділене в рядку Кожна нація у великому плетиві світової історії веде свій малюнок, свій візерунок, творячи спільну духовну й матеріальну реальність, загальну тканину життя (рядки 78–79).</p>
<p>33. За стильовими ознаками текст є публіцистичним</p>
<p>34. Засобом міжфразового зв’язку першого та другого речень тексту (рядки 1–2) є займенник</p>
<p>35. У тексті немає відповіді на запитання Чому сучасні нації суттєво впливають одна на одну?</p>
<p>36. Для підтвердження своїх думок авторка залучає факти всіх перерахованих наук, окрім фольклористики</p>
<p>37. Рядки <i>«Ой біжить мала дівчина, / А за нею русалочка: / «Та послухай мене, красна панночко, / Загадаю тобі три загадки...»</i>, - є в календарно-обрядовій пісні</p>

38. «Незрівнянно більша радість збирати мед, аніж його споживати. До сього ми народжені...», - заявляє персонаж твору Григорія Сковороди
39. Нова українська драматургія започаткована твором Івана Котляревського
40. Низку риторичних запитань: «Що ми?.. чії сини? яких батьків? ким? за що закуті?..» - ставить автор у творі «І мертвим, і живим...»
41. Павло Тетеря, Іван Брюховецький і Яким Сомко є персонажами твору «Чорна рада»
42. У тому, що «сила родиться й завзяття / Не ридать, а добувати, / Хоч синам, як не собі, / Кращу долю в боротьбі», - переконаний автор твору «Гімн»
43. Уплив імпресіонізму явно відчутний у творі «Intermezzo»
44. Провідною ідеєю комедії «Хазяїн» є засудження прагнення багатіїв до стягання задля стягання
45. У поемі «Мойсей» використано сюжет біблійний
46. У рядках Звитяги наші, муки і руїни Безсмертні будуть у її словах. Вона ж була як голос України, Що клекотів у наших корогвах! ідеться про героїню твору Ліни Костенко
47. «Сміх буде, плач буде перламутровий», - запевняє свою кохану ліричний герой вірша «Арфами, арфами...»

<p>48. Письменник Лозов'ягін обрав собі псевдонім Іван Багряний</p>
<p>49. Дія комедії «Мина Мазайло» розгортається у Харкові</p>
<p>50. Слова «Можна все на світі вибирати, сину, / Вибрати не можна тільки Батьківщину» є в творі «Лебеді материнства»</p>
<p>51. «Пошли ж вам, Боже, щасливу долю та сили в руки, щоб... возвеличили трудами красну землю нашу українську, аби цвіла вона багатствами і згодою», - благословляє своїх дітей героїня твору «Україна в огні»</p>
<p>52. «Сонце моє оранжеве! Щомиті якийсь хлопчисько відкриває тебе для себе», - звертається до поезії ліричний герой твору «Балада про соняшник»</p>
<p>53. «Ніколи не сміявся без любові до вас усіх, до сонця, до вітру, до зеленого листу! У моєму сміхові завжди бачив народ...», сказав Остап Вишня</p>
<p>54. «Ти вже не згинеш, ти двожилава, / Земля, рабована віками, / І не скарать тебе душителям / Сибірами і соловками», - звертається до України Василь Стус</p>
<p>55. Рядки Не поет — бо це ж до болю мало, Не трибун — бо це лиш рупор мас характеризують Тараса Шевченка</p>
<p>56. Наприкінці ХХ століття помітним явищем української літератури став постмодернізм</p>

57. Установіть відповідність між назвою та проблемою (темою) художнього твору.		
<i>Назва твору</i>	<i>Проблема (тема) твору</i>	
«Людина»	емансипація жінки	
«Мисливські усмішки»	замилування рідною природою	
«Лісова пісня»	боротьба духовності з буденщиною	
«Мойсей»	взаємини вождя і народу	
58. Установіть відповідність між автором і персонажем твору.		
<i>Автор твору</i>	<i>Персонаж твору</i>	
Іван Багряний	Многогрішний	
Тарас Шевченко	Ярема Галайда	
Іван Карпенко-Карий	Феноген	
Михайло Коцюбинський	Палагна	
59. Установіть відповідність між назвою твору та історичним тлом, на якому розгортаються його події.		
<i>Назва твору</i>	<i>Історичне тло</i>	
«Україна в огні»	Друга світова війна (1939-1945 рр.)	
«Гайдамаки»	Коліївщина (1768 р.)	
«Чорна рада»	Руїна (1657-1687 рр.)	
«Я (Романтика)»	Громадянська війна (1917-1921 рр.)	
60. Установіть відповідність між цитатою з твору та його назвою.		
	<i>Цитата з твору</i>	<i>Назва твору</i>
«На снігу великими літерами було написано: «ФІЙОНА МЕДВИНУ ПРИВІТ ПЕРЕДАВАЛА»		«Тигролови»
«Сьогодні усе для тебе – Озера, гаї, степи. І жити спішити треба, Кохати спішити треба – Гляди ж, не проспи»		«Ти знаєш, що ти – людина?»
«Лютували шаблі, і коні бігали без вершників, і Половці не пізнавали один одного, а з неба палило сонце, а гелгання бійців нагадувало ярмарок...»		«Вершники»
«Ні! Я жива! Я буду вічно жити! Я в серці маю те, що не вмирає»		«Лісова пісня»